

Laura Meriluoto vas

Kirjallinen kysymys hyvinvointialueiden rahoituksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hyvinvointialueiden tulee lainanottovaltuuksien saamiseksi toimittaa valtiovarainministeriölle säästösuunnitelmat, joihin on sisältynyt monilla alueilla rajua palveluverkon karsintaa. Etenkin perustason palveluihin kohdistuvat kohtuuttomat säästötoimet estävät palvelujärjestelmän kehittämisen ja vaarantavat sote-uudistuksen tavoitteet, mukaan lukien kustannusten kasvun hillitsemisen, kun kalliimpien erikoistason palveluiden kuormitus uhkaa tulevaisuudessa kasvaa entisestään toimien seurauksena.

Hyvinvointialueet saavat vuosina 2025 ja 2026 vuosien 2023 ja 2024 jälkikäteistarkistuksen mukaisen rahoitusosuuden, jonka määrää on ennakoitu viimeksi lokakuussa 2023 päivitetystä ns. painelaskelmassa. Tässä laskelmassa arvio vuoden 2025 valtionrahoituksesta perustuu kuitenkin jälkirahoituksen osalta vanhentuneeseen ja jopa kaksinkertaisesti todellista alijäämää pienempään arvioon alueiden vuoden 2023 alijäämistä. Vuodelle 2025 tuleva jälkikäteistarkistus vaikuttaa osaltaan myös vuoden 2026 valtionrahoitukseen, joka siten tulisi olemaan painelaskelmassa arvioitua korkeampi. On arvioitu, että ero voi nousta jopa 1,5 miljardiin vuonna 2026.

Käytännössä hyvinvointialueet joutuvat siis toteuttamaan tarpeettoman rajuja leikkauksia, vaikka ne todennäköisesti pystyisivät kattamaan vuoden 2026 kumulatiivisen alijäämän myös maltillisemmilla toimilla, jotka mahdollistaisivat samalla myös palvelujärjestelmän toiminnallisen kehittämisen sekä painopisteen siirtämisen ennalta ehkäiseviin ja perustason palveluihin. Tämä osaltaan tukisi myös sote-uudistukselle asetettujen taloudellisten tavoitteiden saavuttamista pidemmällä aikavälillä.

Hyvinvointialueiden ennustettua suurempi alijäämä vuodelle 2023 johtuu pitkälti alueiden omista toimista riippumattomista syistä, kuten yleisen kustannustason noususta sekä sote- ja kunta-alan välttämättömästä palkkaratkaisusta. Koska rahoituslaki osin juuri tällaisten tilanteiden varalta perustuu todellisten kustannusten huomiointiin takautuvasti, tulisi myös hyvinvointialueiden taloudelliset suunnitelmat pohjata mahdollisimman ajantasaiselle ja realistiselle tiedolle valtionrahoituksen kehityksestä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Tunnistaako hallitus sen, että hyvinvointialueet on pakotettu ylimitoitettuihin säästötoimiin sellaisten laskelmien pohjalta, jotka eivät ole enää ajantasaisia,

Kirjallinen kysymys KK 119/2024 vp

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta lainanottovaltuudet eivät jatkossa edellyttäisi kohtuuttomia säästötoimenpiteitä ja

onko hallitus tarvittaessa valmis uudistamaan rahoituslakia kansalaisille välttämättömien palveluiden turvaamiseksi?

Helsingissä 25.3.2024

Laura Meriluoto vas